

VOOR KONINGIN EN VADERLAND

TOMAS ROSS BIJ UITGEVERIJ CARGO

- Het verraad van '42
De vrouw die op Greta Garbo leek (met Maj Sjöwall)
De man van Sint Maarten
Koerier voor Sarajevo
Tranen over Hollandia
Omwille van de troon
De mannen van de maandagochtend (met Rinus Ferdinandusse)
Mathilde
De zesde mei
Kidnap (met Rinus Ferdinandusse)
De klokkenluider
De dubbelganger
De anjercode
Plaats delict
De hand van God
King Kong
De tranen van Mata Hari
Schuldige plaatsen
De marionet
Het meisje uit Buenos Aires
De tweede verlosser
Kort
Onze vrouw in Tripoli
De Nachtwaker
De tweede november
De vrienden van Pinocchio
Doodskopvulinder (met Corine Hartman)
Van de doden niets dan goeds
Zwarte weduwe (met Corine Hartman)
De onderkoning van Indië
Het verdriet van Wilhelmina
De Indië-trilogie (*Van de doden niets dan goeds*, *De onderkoning van*
Indië, *Het verdriet van Wilhelmina*)
Blonde Dolly

Tomas Ross

Voor koningin
en vaderland

DE DUBBELGANGER

DE ANJERCODE

KING KONG

2019
AMSTERDAM

De dubbelganger

Copyright © 2004 Tomas Ross

Eerste druk 2004

Vijfde druk 2019

De anjercode

Copyright © 2005 Tomas Ross

Eerste druk 2005

Vierde druk 2019

King Kong

Copyright © 2006 Tomas Ross

Eerste druk 2006

Vijfde druk 2019

Cargo is een imprint van Uitgeverij De Bezige Bij, Amsterdam

Copyright © 2004, 2005, 2006, 2019 Tomas Ross

Omslagontwerp Wil Immink Design

Omslagbeeld Hulton Deutsch/Corbis Historical/Getty Images

Vormgeving binnenwerk Peter Verwey, Heemstede

Druk Wilco, Amersfoort

ISBN 978 94 031 4620 1

NUR 305

uitgeverijcargo.nl

Inhoud

De dubbelganger 7

De anjercode 417

King Kong 769

DE DUBBELGANGER

Voor mijn kinderen

Met dank aan Dorine, en Peter Swart

‘Zu spät! Zu spät!’

De dubbelganger van Rudolf Hess, gevangene nr. 7 in Spandau, toen de Britse arts Hugh Thomas hem wees op lichamelijke verschillen met Hess.

VOORNAAMSTE DRAMATIS PERSONAE

Niet-fictief

DE DUITSERS:

Rudolf Hess, plaatsvervanger van Adolf Hitler.

Hans Oster, kolonel bij de Abwehr, in 1945 op last van Hitler geëxecuteerd als 'verrader'.

Reinhard Heydrich, Hoofd Reichssicherheitshauptamt (RSHA)

Prof. dr. Karl Haushofer, vermaard wetenschapper, bevriend met vele hoge nazi's, maar ook met Britse autoriteiten.

Albrecht Haushofer, zoon van Karl Haushofer.

Michael Soltikow, Abwehr-man en vertrouweling van admiraal Canaris.

Wilhelm Canaris, hoofd van de Abwehr, op last van Hitler wegens verraad op 19 april 1945 terechtgesteld.

Alexei Pantchouldzew, stiefvader van prins Bernhard en vriend van diens moeder Prinses Armgard, werkzaam voor de Abwehr.

Aschwin zur Lippe-Biesterfeld, broer van prins Bernhard, lid van de ss.

DE NEDERLANDERS:

Majoor G. Sas, militair gezant Nederlandse ambassade in Berlijn tot 10 mei 1940.

D.J. de Geer, premier van Nederland tot september 1940.

Bernhard zur Lippe-Biesterfeld, echtgenoot van prinses Juliana, schoonzoon van koningin Wilhelmina.

E.N. van Kleffens, minister van Buitenlandse Zaken tot mei 1945.

P.S. Gerbrandy, premier van september 1940 tot mei 1945.

Chris Lindemans, alias King Kong, dubbelspion.

Willem Vermaat, vriend van Lindemans, werkzaam voor de Duitsers.

Oreste Pinto, dubieuze functionaris in de 'Patriotic School' te Londen waar Engelandvaarders werden ondervraagd.

François van 't Sant, voormalig politiemann en inlichtingenofficier, particulier secretaris en vertrouweling van koningin Wilhelmina, ook na 1945.

DE BRITTEN:

Edward, hertog van Windsor, koning van Engeland (Edward VIII) tot aan zijn aftreden in 1936 wegens zijn huwelijk met de gescheiden Amerikaanse Wallis Simpson; nazi-sympathisant.

George VI, koning van Engeland tot zijn dood in 1952.

George, hertog van Kent, jongste broer van George VI, geporteed voor vrede met nazi-Duitsland.

Lord Ian Hamilton, Schots edelman en parlementariër, bevriend met Hess en met George van Kent.

Winston Churchill, premier van Groot-Brittannië van 15 mei 1940 tot na de Duitse capitulatie, mordicus tegen elke vredes-toenadering tot nazi-Duitsland.

Rex Leeper, hoofd van Special Operations Executive I (SOE I), de 'geheimste' van alle Britse geheime diensten.

Sefton Delmer, roemrucht Brits journalist, vriend van prins Bernhard.

Lady Ann or Lewis (Phyllis Ann Maitland), maîtresse van prins Bernhard tijdens WO II en moeder van twee van zijn zonen.

DE FRANSEN:

Philippe Pétain, maarschalk. Werkte samen met de Duitse bezetter als staatshoofd van Vichy-Frankrijk.

Gilberte ('Gillou') Letuppe, verzetsvrouw, echtgenote van Chris Lindemans, alias King Kong.

Fictief

DE DUITSERS:

Fuchs, Duitse spion in Nederland en Groot-Brittannië.

Ferdinand von Althofen, SA-officier, adoptievader van Violet Spencer.

Ilse von Althofen, vrouw van Ferdinand, adoptiemoeder van Violet Spencer.

Hans Jürgen Kieser, SS-officier, echtgenoot van Elise Wiessner en zwager van Violet Spencer.

DE NEDERLANDERS:

Daan Kist, agent van de Nederlandse inlichtingendienst GS III, Engelandvaarder.

Wim Römer, idem.

Jaap Nooteboom, idem.

Geesje Kist, vrouw van Daan Kist.

Hans Wiessner, stiefvader van Violet Spencer.

Els Wiessner, stiefmoeder van Violet Spencer.

Elise Wiessner, halfzusje van Violet Spencer, echtgenote van Hans Jürgen Kieser.

Douwe Duursma, werknemer van Pieter van Houten, collega van Daan Kist.

DE BRITTEN:

Violet Spencer, geboren uit onbekende ouders in Vlaanderen, stiefdochter van Hans en Els Wiessner, genaturaliseerd tot Britse door haar huwelijk met John Spencer, journalist.

Sir Alistair Kerr, Schots edelman, geporteerd voor vrede met nazi-Duitsland.

Stephen Prior, medewerker van SOEL.

David Mackie, particulier secretaris van lord Hamilton.

Helen Fleming, medewerkster van Pieter van Houten, collega van Daan Kist.

Geoffrey Lime, Brits diplomaat aan de Britse ambassade tijdens de Duitse inval 10 mei 1940.

Factief

Jane McLaren, gebaseerd op de Ierse nationaliste Anne McLaren, minnares van Prins Bernhard tijdens WO II in Londen.

Pieter van Houten, gebaseerd op Pieter Brijnen van Houten, Nederlands geheim agent en Engelandvaarder, werkzaam voor de Britse regering o.m. in het gevolg van Prins Bernhard.

EEN

Berlijn, donderdagavond 9 mei 1940

Huiverend in zijn dunne colbert tuurde majoor Sas naar het pompeuze gebouw tegenover hem. In de enkele minuten die hij bij de brug stond, was het jasje al doorweekt, niet alleen door de regen maar ook door het water van de Spree dat in vlagen op hem toewoei. Even verderop zag hij een trambokje maar hij piekerde er niet over daar beschutting te zoeken. Hij had geen idee hoe lang het nog kon duren voor Oster naar buiten zou komen. Het risico was te groot dat er enkele trams zouden stoppen, en een man die maar niet instapte, zou vast en zeker de aandacht trekken van de wachtposten aan de overkant. Trouwens ook van anderen. In het kolossale pand dat nog onder Bismarck als gevangenis was gebouwd, was het *Oberkommando der Wehrmacht* gevestigd met op de vierde en hoogste verdieping het hoofdkantoor van de *Abwehr*, de militaire spionagedienst van de nazi's, waarvoor kolonel Hans Oster werkte. Alleen op die verdieping waren nu de lichten nog aan.

Nerveus keek Sas naar de hoekige contouren van het dak waarop volgens Oster zichtapparatuur stond opgesteld die elke verdachte beweging rond het gebouw registreerde. Van ver erboven, achter de inktzwarte wolken klonk het sonore ronken van een vliegtuig. Sas kon zich niet heugen de afgelopen maanden geen vliegtuigen boven de stad te hebben gehoord of gezien. De regen deed de helmen en machinegeweren van de twee soldaten aan weerskanten van het bordes glanzen in het schijnsel van de smeedijzeren lampen. Het klapperende, meterslange doek met de swastika boven de ingang gaf de indruk van het decor van een opera; alsof, dacht Sas, Wagners *Nibelungen* elk moment kon losbarsten bij de entree van de walkuren en aangeorde zwaardvechters. Een auto passeerde hem, even streken de twee bundels vuilgeel licht langs hem zodat hij zich instinctief tegen

de brugleuning drukte, en meteen vloekte omdat een golf water tegen zijn broekspijpen sloeg. Hij had verdomme een overjas en laarzen aan moeten trekken! Maar wie had verwacht dat het zo zou regenen? De hele dag en vroege avond had de zon geschenen alsof het volop zomer was. Het was zelfs zo warm geweest dat vrouwen al in hun zomerjurkjes op de terrasjes bij de *Tiergarten* hadden gezeten. Zijn nieuwe secretaresse Jane had zelfs notulen uitgewerkt in de tuin van het Gezantschap, wat onder het mannelijk personeel flink wat opwinding had veroorzaakt want ze had haar rok tot boven haar knieën opgetrokken en ook de twee bovenste knoopjes van haar blouse losgemaakt. Volgens de cultureel attaché De Beerenschot die de vorige dag nog tevergeefs had getracht een afspraakje met haar te maken, deed ze het expres om hem te tarten. Zelfs Sas die wel andere dingen aan zijn hoofd had, had toch steeds vanuit zijn werkkamer toegekeken tot de telefoon hem op had doen schrikken. De telefoniste had gemeld dat er zojuist post voor hem was afgegeven. Een standaard bruine envelop. Erin zat een velletje papier waarop in groene inkt stond geschreven: 'Kat. 905/20.O/'. De O was van Oster, 20 het tijdstip van acht uur, de 905 de dag van vandaag, 9 mei 1940, en Kat. stond voor Katuscha, een klein eethuis in een grauwe arbeidersbuurt waar niemand een kolonel van de Abwehr zou verwachten, laat staan de militair attaché van het Nederlands Gezantschap.

Het was niet de eerste keer dat Oster en hij elkaar op die manier ontmoetten; in het afgelopen half jaar had de Abwehr-man regelmatig soortgelijke briefjes laten bezorgen en telkens had majoor Sas vervolgens nog dezelfde avond in grote haast naar het ministerie van Oorlog in Den Haag gebeld.

Vanonder de flap van zijn drijfnatte hoed zag hij afgunstig hoe een man naar de tramhalte rende en er in afwachting van een tram een sigaret opstak. Verdomme, waar bleef Oster?

Nerveus keek hij op zijn horloge. Tien over halftien. Tien over halfnegen dus in Nederland. Hij keek opnieuw naar de hoge

ramen op de bovenste verdieping waarachter de lampen de regen als confetti deden oplichten. Daarbinnen probeerde Oster zijn vermoeden bevestigd te krijgen dat hij in het drukke restaurantje had geuit: 'Als er om tien voor acht nog geen tegenbevel is gegeven, gebeurt het morgenochtend vroeg. Bij het aanbreken van de dag.'

Hij had eerst nog gelachen in een poging de sfeer wat luchtiger te maken. 'Dat heb je me geloof ik het afgelopen halfjaar wel tien keer verteld, mein lieber Hans!' Dat was ook zo, al vanaf eind november vorig jaar had Oster hem gewaarschuwd: 'Hitler kan jullie elk moment aanvallen. Denk niet dat jullie neutraliteit hem iets kan schelen, hij heeft voorwendsels genoeg en hij wil Rotterdam, jullie vliegvelden en de kust vanwege Engeland.'

Je moest wel gek zijn om dat niet te geloven, zeker niet na de val die de moffen diezelfde novembermaand hadden opgezet, waarbij het neutrale Nederland zogenaamd de grens bij Venlo had geschonden door er Engelse agenten over te smokkelen. Toch had Den Haag het niet willen geloven. Toen niet, niet de paar keer erna en ze zouden het waarschijnlijk ook vanavond niet geloven, als Oster het bericht onverhoopt zou bevestigen. In elk geval zouden degenen die juist de verantwoordelijkheid voor de verdediging van het land droegen, het niet geloven, mensen als generaal Fabius of diens ondergeschikte Van de Plassche van de inlichtingendienst, en ook op het Hoofdkwartier zou niemand er geloof aan hechten. De enige realist, dacht Sas mismoe-dig, was prins Bernhard die hem toen hij afgelopen maand in Den Haag was, erover had aangeschoten. Bernhard die als geen ander het denken in Berlijn kende maar, al was hij dan al jaren Nederlander, nog steeds met argusogen werd gezien.

Een tram doemde op uit het regengordijn en stopte bij de halte. Enkele seconden later trok hij weer op, de man met de sigaret rokend achterin.

Morgenochtend, dacht Sas kleumend. De tiende mei. Of zouden ze het wel geloven, nu Denemarken en Noorwegen vorige

maand waren overrompeld? Hij veegde de regen uit zijn gezicht. God nog aan toe, je zou bijna willen dat het gebeurde, al was het maar om zo'n arrogante politicus als De Geer op z'n nummer te zetten! De idioot had zelfs afgelopen week voor de radio nog verklaard niets te geloven van Hitlers agressieve bedoelingen. 'En nu wil ik u even komen vertellen dat daar geen enkele grond voor bestaat.'

Sas voelde de woede weer bovenkomen die hem ook al had bevangen toen hij in het najaar naar Den Haag was afgereisd om De Geer en diens kabinet van het tegendeel te overtuigen. Ook de Engelsen hadden toen al gewaarschuwd, maar noch De Geer, noch zijn minister van Oorlog Dijkhoorn of Van Kleffens van Buitenlandse Zaken had willen luisteren. Het was om wild van te worden. Natuurlijk was Fabius wantrouwig omdat er op geen van Osters voorspelde data ook maar iets was gebeurd, heel begrijpelijk, maar Oster had daar achteraf steeds een plausibele verklaring voor kunnen geven. Soms had Hitler het tijdstip bij nader inzien niet opportuun gevonden, soms waren de weersomstandigheden te slecht geweest, soms ook had hij in zijn wispelturigheid alsnog besloten Nederland helemaal niet aan te vallen.

'Denkt u niet, mijn beste meneer Sas, dat u wellicht het slachtoffer bent van wat men wel psychologische oorlogvoering noemt?' had De Geer hem gevraagd.

Vanzelfsprekend was die gedachte al lang in hem opgekomen. Maar Oster was betrouwbaar; Oster was net als veel anderen, onder wie zijn directe superior op de Abwehr admiraal Canaris, tegen Hitlers oorlogszuchtige plannen. Wat meer was, Hans Oster was een bewonderaar van Nederland en de Oranjes. Als overtuigd monarchist voelde hij zich nog steeds gebonden aan de eed die hij als jong officier aan de laatste Duitse keizer Wilhelm II had afgelegd en hij prees koningin Wilhelmina dat ze *der Kaiser* indertijd niet had laten uitleveren maar in Nederland asiel had verschaft.

‘Hitler is een schoft en een gewetenloze misdadiger die Duitsland in een catastrofaal avontuur stort, lieber Sas.’

Zo was het ook, maar zelfs na de inval vorige maand van Denemarken en Noorwegen zei De Geer de ‘vriendschappelijke banden met onze oosterbuur’ niet op de proef te willen stellen. Wel zouden er extra treinen zijn gereserveerd voor troepenvervoer en waren de meeste verloven ingetrokken. Het paradoxaal was, zoals Oster Sas had verteld, dat nota bene prins Bernhard de enige in Nederland was die erop had aangedrongen om contact op te nemen met Hitlers opponenten in Duitsland. Nota bene Bernhard van Lippe wiens jongere broer toch een fanatiek SS'er was.

De enige manier om Hitler nog tegen te houden, zou een ‘liaison’ zijn geweest met zijn tegenstanders. Maar noch Colijn, noch De Geer, beiden toch al pro-Duits, had stelling willen nemen en na Chamberlains naïeve optreden in Berchtesgaden en Bad Godesberg hadden ze allebei hun kop in het zand gestoken.

Een tram kwam van de andere kant aangereden maar stopte niet en passeerde hem rammelend, met als bestemming de remise bij de Tiergarten.

Toen hij weer opkeek, zag hij door de regen twee gestalten de treden van het bordes afdalen. Ze droegen beiden een hoge pet en zwart glimmende, leren overjassen. Ze stonden stil op de brede stoep en zeiden iets tegen elkaar waarna ze de Hitlergroet brachten. Vervolgens liep de kleinste van de twee tegen de regen in naar een van de geparkeerde auto's. De ander zei iets tegen een van de schildwachten en liep op een holletje de kant van de rivier op. Sas draaide zich om en liep rustig terug als een late wandelaar die ondanks de regen nog een ommetje maakt. Het duurde maar kort voor hij de stappen van laarzen hoorde. Een moment was hij bang dat het niet Oster was maar een Gestapo-man, tot hij Oster hoorde zeggen: ‘Beste vriend, nu is het werkelijk uit. Er zijn geen tegenbevelen gegeven.’ Oster passeerde hem maar keek geen seconde opzij en evenmin deed Sas dat. ‘Het zwijn is

naar het westelijk front vertrokken, nu is het werkelijk definitief uit. Hopelijk zien wij elkaar na de oorlog terug.'

Enkele meters voor Sas bleef Oster staan en keek naar links en naar rechts, zodat ze even later weer naast elkaar stonden.

'Dat hoop ik ook,' zei Sas.

Oster stak de straat over, en verdween in de regen, zijn leren jas klapperend in de wind. Terwijl Sas verward verder liep, wist hij intuïtief dat die laatste wens van Oster nooit in vervulling zou gaan. Hij keek op zijn horloge, zag dat het bijna tien uur was en begon te rennen.

Den Haag, 9 mei 1940

Het telefoontje van het ministerie van Oorlog kwam die avond van de negende mei pas tegen halfelf Amsterdamse tijd binnen bij GS III in Den Haag. GS stond voor Generale Staf, het cijfer III voor de derde sectie die al sinds het uitbreken van de wereldoorlog in 1914 de militaire inlichtingendienst van de Landmacht vormde. Toentertijd was de voornaamste taak om de vele spionnen van Duitsland, Frankrijk en Engeland vooral in Rotterdam en Den Haag in het oog te houden en er zorg voor te dragen dat de Nederlandse neutraliteit niet in gevaar kwam. Maar na de Russische Revolutie werd de aandacht ook gericht op het opkomende communisme en socialisme in het land waarvoor een aparte afdeling werd opgericht, GS III B, ook wel Centrale Inlichtingendienst genoemd. GS III A bleef verantwoordelijk voor het inlichtingenwerk inzake buitenlandse spionage.

De voorjaarsavond waarop majoor Sas in Berlijn naar het Gezantschap holde om het bericht van Abwehr-kolonel Hans Oster door te geven, zaten er nog vier officieren van GS III A in het statige kantoorpand van de dienst aan het Lange Voorhout. Vier jonge mannen die, net als Sas in Berlijn, er al veel langer van overtuigd waren dat een Duitse inval slechts een kwestie van tijd was. Daarom werkten ze de afgelopen maanden zes avonden per week en soms zelfs ook zondagavond nog tot laat door. Net als Sas waren ook zij teleurgesteld in hun superieur die nauwelijks waarde aan hun mening hechtte. Die superieur was een legendarisch man die nog aan de wieg van GS III had gestaan: generaal Fabius.

Fabius mocht dan zijn sporen ruimschoots hebben verdiend, hij was net als zijn minister en de meeste andere leden van het Kabinet inmiddels een oud man, geboren en gevormd in de ne-

gentiende eeuw en derhalve een fanatiek voorstander van dezelfde neutraliteitspolitiek die het land buiten de oorlog van 1914-1918 had gehouden. Kapiteins Olifiers, Römer, Somer en Kist, die geen van vieren die oorlog bewust hadden meegemaakt, deelden die mening niet.

Daan Kist had vier flesjes bier in de Hoefijzerbar aan het Herenstraatje gehaald om deze negende mei zijn vijftiende verjaardag te vieren. Ondanks het overwerk en de sombere stemming. Al vanaf de ochtend hadden ze op de afdeling zeker zo'n honderd berichten ontvangen die allemaal wezen op sterk toegenomen Duitse militaire activiteiten aan de grenzen. Het aantal Duitse posten werd razendsnel uitgebreid, er waren veel vrachtwagens met Duitse soldaten op de doorgaande wegen gesignaleerd en er werden Duitse troepenverplaatsingen in de richting van Aken en Maastricht gemeld. Het bericht van Sas uit Berlijn was dan ook geen echte verrassing meer voor hen; al die inlichtingen konden immers maar één ding betekenen: een militaire actie tegen Holland. Voortdurend hadden ze waarschuwingen doen uitgaan naar alle commandoposten: 'Van de grens komen zeer verontrustende berichten – weest dus zeer op uw hoede!' Tot hun verbijstering bleken echter het ministerie van Oorlog en het Hoofdkwartier nog steeds geen extra maatregelen te hebben getroffen. Kenmerkend voor die lethargische houding was dat hun eigen chef, Overste Van de Plassche, al om zes uur die avond was vertrokken voor een dineetje in de stad.

'Nou, ouwe jongen, op je laatste verjaardag in het vrije Nederland!' zei Somer met een wrang lachje en hij hief zijn flesje op naar Kist. 'En leve de Koningin!'

'Volgens mij is Majesteit er al vandoor,' grijnsde Olifiers.

'Reken maar dat Bernhard haar tijdig heeft geadviseerd de kroonjuwelen in te pakken. Die heeft al lang van zijn broertje gehoord wanneer het uur U is!'

Somer keek verontwaardigd op: 'Jezus Olifiers! Een beetje respect graag, ja!'